

La Font de la Rabos

(COORDENADES U.T.M. 533739)

Benjamí Barberà

El paratge és esquerp.
El plàcid aire és ple de dolçor.
Han florit les argelagues ça i enllà.
El romaní i la farigola perfumen el capvespre quan
el parpelleig és a punt de tancar les pupil·les del dia.

Un espurnejant pom de núvols sobre el mas d'Abat
enlaira mon delerós esguard.
Mira'ls! Tremolen d'amor i de tendresa!

Obro el camí al goig, i, naufrag d'amor,
tinc neguit d'arribar al cingle.

Quan jo era xicotet sovint acompanyava
ma mare quan per coses del treball
anava al mas del Fus a parlar amb
Antonia.

Aquest mas és l'últim del terme per
la part dreta del barranc de la Valltorta.
Llavors era ple de vida, l'habitaven
dues famílies, hi havia al voltant de deu
persones. A hores d'ara part del sostre ja
s'ha enfonsat i, fins i tot, alguns envans
romanen elevats, la qual cosa fa pensar
que no trigaran massa a caure.

Recordo força bé la imatge de Tisto
o Cento quan arribaven de dur aigua de
la font de la Rabosa, l'única d'on
podien abastar-se'n, amb el matxo o
l'ase carregat amb quatre cànsters
damunt els arguenells o argadells. Se'n
servien també d'aquest estri per carregar-
hi quatre cistelles de figues, molt
importants aleshores per sobreviure
bestiar i pagesia.

En veure aquest tragí d'aigua, a poc
a poc i sense adonar-me'n, m'envaia el
deler d'ataüllar, si més no, l'esmentada
font i llur girientorn, però malauradament,
ma mare sempre anava de pressa
i el meu desig no podia realitzar-se.

Passaren els anys i com que aquell
capritx romania aclofat, però viu, dins
del meu cap, en tenir permís d'arma i
llicència de caça, vaig eixir a caçar per
aquesta zona del terme, i de pas compliria
el vell desig. Tenia 18 anys.

Després de deixar el mas del Fus,
darrere l'era, vaig agafar un camí de tra-
giners que suposava m'endinsaria al cor
del barranc de la Valltorta, i així fou. En
la davallada vers l'esmentat barranc, tot
seguint el nord, u es queda embadalit

Quan la lluna il·lumina la nit,
acotxats per aquest flami *, beso els teus llavis,
bec la teua deliciosa frescor i, a la fi, apaivago
la meua set.

Mentrestant, la música harmoniosa del fullatge al vent
bressola un silenci fet d'omeses paraules, són les
vibracions del meu pensament.

T'estimo!

* *Vel de color de foc que duien les núvies (Roma antiga)*

per la bellesa del paratge, que s'esdevé
diferent, captivador: lentiscles, marga-
llons, velles carrasques, savines, gene-
bres, a més d'argelagues, romaní, fari-
gola, gavarreres, etc. A la dreta, més
enllà del barranc, es troba el mas de
Savoia, que no sabem ben bé si contro-
la l'entrada al barranc o només vol
donar-nos la benvinguda des de l'es-

estratègic lloc que ocupa.

Més avall, ja molt a prop del jaç del riu, es pot veure la cova Garrofera. Sembla acollidora, em fa pensar que podria haver servit d'aixopluc i refugi a la fauna d'aquest indret. A mi sempre m'han fet respecte aquelles llegendes que els avis ens contaven les llargues nits d'hivern asseguts al voltant del foc que ens treia el fred de sobre. Me'n recordo d'una que deia que l'esmentada cova era tan fonda, tan fonda que en una ocasió un caçador va llençar una fura i aquesta aparegué dies més tard a la boca d'un avenc tot a frec del mas de Pasqualet.

Seguint la davallada, l'estret camí s'entreforca. A la dreta ens porta al llit del riu creuant-lo. Si l'agafem a l'esquerra, de sobte, es pot veure un cingle molt amagat, de mitjana alçària, al peu del qual brollen de la roca xicotetes xumes d'aigua sobre una verda catifa de molsa, que són recollides en una clotxa fonda on es pot omplir un cànter, és la font de la Rabosa.

Si els ullals estan moguts, tanmateix raja com una veritable font. En qualsevol cas es tracta d'un brollador prou esquitit. Si la sequera és pertinaç, malgrat que mai s'ha eixugat, raja tan poquet que l'aigua de la clotxa roman enterbolida i per beure cal xurmar la pedra com un petit xai orfe.

És un lloc ombrívol i fresc a l'estiu, arrecerat a l'hivern, a més a més, l'aigua és fresca i de bona qualitat; per tant és adient per fer un àpat i descansar, pastors, caçadors o qualsevol visitant d'aquestes terres perifèriques del terme.

Mirant el cingle, la font queda a l'esquerra. Hi creix un xop ja tan alt com el cingle, el va plantar Francesc Forés (Paco el mas del Fus, que en pau descansa).

Aquesta font juntament amb els tolls del Matà, situats barranc amunt abasteixen d'aigua als animals salvatges que habiten la zona. Llavors n'eren en abundor, no era difícil veure'ls fugir en profanar son hàbitat natural; alguns els enxampaven posant-els-hi trampes. Aquell dia vaig estar assortat, vaig veure una parella de brúfols, un xoriguer, merles, una griva, un falcó i, fins i tot, a la llunyania, una rabosa que sens dubte tornava al cau després d'haver escoméss alguna malifeta nocturna a l'aviram del mas de la Conilla, car baixava pel camí que ens hi porta.

Menys assortat vaig estar pel que fa a la caça que cercava, no vaig matar més que una perdiu, i això quan, decebut, tornava a casa amb una porra com una casa.

Que serveixi aquest breu relat de les meues vivències juvenívoles per a retre-li homenatge a aquesta font tan perifèrica i amagada però, alhora, tan viva en el record de molta gent d'aquesta partida.

(A Júlia, masovera con jo, qui estima la terra on va nèixer en la qual va arrelar la seua infantesa i adolescència.

Malgrat que a hores d'ara no viu al mas del Fus, el porta molt endins i sempre present en el seu record).

ENDEVINALLES VALENCIANES

*1- Tinc cap i no tinc peus,
i fuges quan em veus.

*2- Poteta amunt,
poteta avall,
cau del cel
i no es fa mal.

*3- Naix fora,
es fica a casa
i menja a taula.

*4- Un animal molt moll,
no té ossos i té espina,
i tota la seua vida
ha de dur la casa al coll.

*5- No té cames i camina
No és bou i porta banyes.

No és ovella ni cabrit
i no para dia i nit.

*6- Paret amunt,
paret avall,
puja un vellet
amb el cabasset al cul.

*7- Jo sóc l'amo i mane ací.
Porte gorreta color robí,
i els xiquets bonics,
els desperte així:
Quiquiriquí !.

*8- No sóc rei i duc corona,
i, a cavall, no he cavalcat,
però, de nit i de dia,
puc gastar la fantasia
de dur els esperons posats.

*9- A molts vestix i no és sastre,
i alimenta a molts també.
I, encara que algú el maltracte,
no en diu mal, sempre diu bé.

*10- Una filera de puntets,
corren carregats
cap als forats.

*11- Molta gent per un camí
i no fan pols ni remolí.

*12- Brunz quan va pel cel,
i és ella qui ens fa la mel.

SOLUCIONS AL SABEU QUÈ.